NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **VII.** V sredo 17. kozoperska (oktobra) 1849. *List* **42.**

Ktere rečí se rade same vnamejo, in kakó pri taki vnémi pomagati.

Vsak kmetovavec vé, de se mokro domú spravljeno in v sénicah debelo naloženo in zlo natlačeno senó in slama, posebno pa mastna detelja in otava, večkrat sama po sebi vname. Clo rado se to zgodí, ako skozi take seníce clo nič sape ne piše, in če je železje, kakor, postavimo, gnojne vile ali kákšno drugo železno orodje, v dotiki s takim senam ali otavo. Marsikdo je že vidil na travnikih take zlo natlačene kupe se vneti in z velikim plamenam goréti. Kakšna nesreča lahko iz taciga ognja vstane, če se senó ali otava na podu vname, vsak sam previdi.

Umen kmetovavec, ki je nekoliko z natoroznanstvam soznanjen, ta prikazek lahko zapopade, kér vé, de pri vrenji, gnjijenji in razpadanji živalskih, rastljinskih pa tudi rudnínskih rečí se taka vročína zbudí in napravi, de se te rečí potem clo vnamejo in popolnama goréti začnó, in to tolikanj ložeje, kolikanj bolj so natlačene in bolj pri miru.

To vbraniti, je — se vé de — nar gotovši pomoček, senó ali otavo suho domú spraviti. Kér pa to ni vselej mogoče, naj se takóle ravná:

Senó in otavo zloži v majhne, vozke in špičaste kopíce, in pusti jih — če ne dežuje — nekoliko časa pod milim nebam. Kopíce se bojo sicer sogréle in senó bo nekoliko vreti začélo, vnélo se pa ne bo, kér zamore sapa skozi kopíce pihati. Ta gorkota pa vender storí, de bo veliko mokre soparice iz kopíc spuhtélo. Po kakih 14 dnéh spravi takšno senó ali otavo, če moreš takó, de pod kakšno streho pride, pa ne na pod, de jo sapa sušiti zamore. Tudi tukaj nej leží v visocih in špičastih, pa nikdar čez 10 čevljev širocih kopicah, in takó de saj od ene straní zamore sapa do njega. Iz takó napravljenih kupov se mokrota sčasama takó spuhtí, de potem senó in otava popolnama suhi postanete. Ako ima kmetovavec suhe slame dovelj, je pa še boljši, če na eno lego sená eno lego slame dene; takó bo še gotovši senó ali otavo spridenja obvaroval, in tako slamo bo živina še raji jédla.

Zrélo žito se ne vname tako lahko, vender se, mokro domú spravljeno, menj ali bolj pokazí, de zatuhne. Naši kozolci so dobra pomoč, de požeto žito take škode ne terpí. Kjer pa kozelcov nimajo, morajo pa s žitam enako ravnati, kakor s senam in otavo.

Na Rusovskim so nalaš skušnje narejali, zvediti: ktere rečí se same po sebi rade vnamejo, in so zvedili tóle:

Konopnína in predivo s sajami ali oljem, ali pa z lojem políto in v platno zavíto, se vname samo po sebi že v 24 urah. Če so te rečí v kaki pêči sogreli in potem terdó zvezali, so se že v malo urah vnéle. — Volna ali arovca z mastno rečjó polita, potem sogreta in terdo zvezana, se tudi rada vname.

Gorka moka, otrobi, somleta kava (kafe), bobova moka, v platno zavita ali pa v napol pokritim loncu shranjena, se tudi sama po sebi vname.

Vse zeliša, ki si jih v mastnih rečéh kuhal in iz kterih si vso mokroto spravil, ktere pa nisi v mastníni ležati pustil, se vnamejo same po sebi.

De se gnoj, de se nevgašeno apno vname, in bližnje rečí sožgè, je vsakimu znano.

S kako mastno rečjó polita suknja za gorko peč veržena, — ovès in otrobi, ki si jih za okladke (Umschläge) zlo sogrel in potem v kak kot vergel, so se že dostikrat vžgali in velik oginj napravili.

Potreba je tedaj, de se ta vnamljiva lastnost mnogih rečí pozná, de se ne zanemari, in de se vé, de tudi brez ognja zamore v tacih okoljšinah velik oginj vstati.

(Allg. ill. Bauernzeit.)

Sadjoréja — lepa reč!

Sadjoréja — lepa reč! sim si mislil, ko sim unikrat letašnji pridelk lepih žlahnih jabelk gosp. Šmida v Šiški poleg Ljubljane ogledoval. Sadjoréja pa je zares tudi koristna reč, če pomislimo, de tako žlahno sadje se lahko prodá in sadjorejcu veliko dobička prinese. Vert gosp. Šmida ni sicer posebno velik, tode prava vertnarska šola se zamore v vsim imenovati, v kteri se vidi, kakó naj se s sadnimi drevesi ravná. Pa posestnik tega verta ima še eno lepo lastnost, namreč, de iz serca rad tudi drugim da, kar sam ima — cepiče vsih svojih drevés. Letašnjo spomlad je gosp. Šmid v „Novícah“ zaznamoval vse sadne drevesa, kterih cepiče sadjorejcam rad ponudi. In to je namén téh verstíc, de sadjorejce opomnimo, ob pravim času se oberniti na gosp. Šmida v Šiško, de dobijo žlahnih cepičev.

Prijatel sadjoréje.

Jurče razlaga svojimu stricu cesarski patent od 4. sušca zastran desetíne, tlake in druzih dávšin.

Šestnajsto in poslednje pismo.

Ljubi stric!

Kar je v 30. §. zapovedano, je sploh velika dobrota. 30. §. namreč pravi: Če gruntna gospóska ali pa kmet nista zadovoljna s cenitvijo dávšin, in če bi znal iz tega prepír vstati, se ima ta pravda brez dohtarjev ob kratkim dokončati, de se zvolijo trije sodni možjé, ki to reč razsodijo. Grunta gospóska si izvoli za-se eniga, kmet pa tudi za-se eniga; obá ta dva možá pa zvolita še eniga (verhovnika), in ti trije skupej razsodijo ob kratkim pravdo — brez dohtarjev, brez tožnih dní, brez dolgočasniga pisanja, brez velicih stroškov. — 31. §.

pravi, de posebne postave za vsako deželo bojo ukazale, kakó naj se v 29. §. omenjene komisíje sostavijo in kakó naj se v svojih delih ravnajo, pa tudi za sodne možé je izgovorjeno, kakó se imajo pri razsojevanji obnašati. Te posebne postave so, kakor sim Vam že v poslednjim pismu povedal, že za vse dežele oznanjene, in vsaki dan pričakujemo, de jih bojo prestavljavci kmalo iz nemškiga prestavili, in de bojo po tem berž razglašene.

§. 32. pravi, de se bojo dale tudi posebne postave zavolj odškodovanskiga katastra v vsaki deželi, in zavolj naprave deželnih kreditnih kás, zató de se bojo zamôgli kmetje berž in popolnama rešiti, gruntne gospóske pa tudi odškodovanje dobile, ktero jim gré. Zakaj gotovo je, de vsak kmet želí, de berž ko je mogoče reši svoj grunt poprejšnjiga podložtva, — grajšak pa tudi želí, de k svojimu denarju pride. K temu pa je denarja potreba, — in denarja nam vsim manjka. Tedaj ne more boljši dobrote biti, kakor je ta, de se deželne kreditne denarnice ali posodílnice napravijo, pri kterih se bo po pošteni viži denár na upanje ali kredit dobil. Kmet po tem takim ne bo prišel vohernikam v pést, ki so že dostikrat na žito v klasji, in na vino na terti svojo rokó položili.

§. 33. še pravi, de vse pisma, ki se bojo v téh odškodovanskih rečéh narejale, imajo brez štempeljna biti.

§. 34. 35. 36. in 37. govorijo od tega, kakó naj se v Galicii in Dalmacii ta patent izpelje, in de za dokončanje vsih téh rečí so ministri notranjih zadev, pravíce, in denarstva postavljeni.

In takó, ljubi stric! sim Vam celi patent takó razložil, de upam, de ga bo vsak lahko razumel. Sicer se pa zamorete na to razlaganje tudi zanêsti, de je resnično, in de ni nobene napčne besede v njem. Kakor je cesarski patent, takošna je razlaga.

Poslednjič Vam moramo še oznaniti, de se tistih dveh pisačev, kterih pisma sim Vam v 33. listu na znanje dal, še nobeden ni oglasil za stavljene cekíne. Čeravno sim si popolnama svest bil, de vse nju širokoustno govorjenje je le prazno kvantanje, kteriga ne z eno čerko spričati ne moreta, sim vender mislil, de sta bila morebiti sama od kakiga zakotniga pisača osleparjena, in de nista sama kriva bila, de sta takó tjè v en dan pisala. Zlo bi me bilo tedaj razveselilo, ko bi mi bila odgovorila, de sta v nedolžni zmoti tisti pismi pisala, — pa namest svojo pomoto očitno spoznati, sta raji omolknila.

Kaj ne, ljubi stric! de še zmirej nar bolj kaže, se resnice deržati? Ne Vi, ne jez ne dajéva postav; tudi ne Vi ne jez ne moreva za tó, de so enim postave po volji, drugim pa ne, — moja reč je le, de postave pràv zapopadem, in de jih, kakor so, po domače razjasnim, de jih tudi prost človek lahko razume.

Bog Vas obvari! Če boste prihodnjič še kaj zvediti hotli, pa pišite Svojimu zvestimu Jurčetu.

Dopís Krajnskiga Jurčeta Jurčetu na Dunaj.

Ljubi moj bratranc!

Tvoje pismo, ki si ga po Svojim odhodu iz Ljubljane čez Ljubljančane in Krajnce sploh pisal in na Dunaji natisniti dal, nam je in mende vsim Krajncam zlo dopadlo. In kakó bi nam ne dopadlo, kér si toliko slavniga, toliko ljubiga čez nas pisal! Vse je dobro, vse je pràv, kar si pisal, — samó v eni reči Ti je spodletélo, de je nisi pràv zadel; pa tudi tega Ti ne zamerimo, kér si bil mende pervikrat na Krajnskim in kér Te je le morebiti kak „nov prijatel“ slabo poučil, ali pa de ga nisi pràv zastopil.

Ti praviš v Svojim pismu, de je „veliko Ljubljančanov, ki nočejo Nemci biti, ampak hočejo po sili Slovani biti.“ Vidiš Jurče! to je ravno taka, kakor če bi bil Ti rekel: „veliko je Gumpoldskirhnarjev, ki nočejo Slovani, ampak hočejo po sili Nemci biti.“ Vémo sicer, de je veliko Dunajčanov, ki ne véjo, kje de je Ljubljana, in še ni léto pretêklo, kar smo v vradnim Dunajskim časopisu (Wiener Zeitung) zaporedama brali „Laibach in Kärnthen.“ Pri Tebi pa take nevednosti ne išemo, kér si že večkrat pokazal, de si pràv znajden mož. Zató le mislimo, de se je tiskaren pogrešek v Tvoje pismo vrinil in de si namest zgorej rečeniga le hotel pisati: „de je veliko Ljubljančanov, ki nočejo Slovani biti, ampak po sili Nemci.“ To bi bila resnica. Krajnska dežela je skozi in skozi slovenska dežela, v kteri ljudstvo po materi slovensko govorí, kakor pri Tebi v Gumpoldskirhnu po nemško. Božji nauk se mu povsod le v slovenskim jeziku razlaga, slovenski jezik se ž njim v kancelijah govorí. Ljubljana pa je poglavitno mesto Krajnske dežele. Pomisli tedaj, če bi hotel Ljubljančan Nemec biti, bi mogel svojo rojstno deželo zatajiti kakor Judež Škarjot Jezusa. Vémo sicer de se nam ne manjka tacih Škarjotov, ki se svoje lastne matere sramujejo in hočejo — zares „po sili“ — Nemci biti, in znabiti de si na ravno kakšniga taciga nalétel, ki Te je oslepariti hotel, de se je svét od lani takó prekucnil, de je Krajnska dežela na Nemško padla. Če bi bili Krajnci zares Nemci, bi bili radi in z veseljem Nemci, — kér pa Krajnci nikdar Nemci niso bili, se pa tudi za Nemce štuliti ne morejo in ne smejo. Kar ni, ni. — Krajnci nočejo nič s silo biti, in zdej toliko manj, kér je po cesarski besedi vsim narodam narodovnost zagotovljena. Kar je vsim dano, kaj nek samó za Krajnce ne bo? Cesar ne menijo takó, in tudi ministri ne, kakor bi nekteri radi imeli, — in kér se domorodci le za svoje pravíce potegujejo, de bi jih jim zoper voljo cesarja nihče ne kratil, jih pa nekteri iz gôle samopridnosti, nekteri pa iz smešniga oslepenja natolcvajo. Tode hvala Bogú, de se jih nihče ne bojí, kér vémo, de je naša reč zdej pravična. Pred suščam 1848 je bilo pač to vse drugači, ojemine! Cesar Ferdinand pa so nas rešili, in cesar Franc Jožef nas varjejo.

Če pa pravi Krajnci hočejo to biti, kar so — Slovenci, pa ne smeš misliti, de nemšino sovražijo. To jim le tisti podkladajo, ki so sovražniki enakopravnosti, tedaj tudi naši. „Bog je sam sebi nar poprej brado vstvaril“ pravi nek star pregovor, zató moramo Slovani nar poprej za svojo lastníno — za svoj jezik — skerbéti, in po tem še le za druge, kterih, če jih bomo več znali, boljši bo. Naša perva sveta dolžnost je tedaj za opravičenje in omikanje tega jezika skerbeti, ki ga krajnski narod govorí, ki je — zunej Kočevarskiga — skozi in skozi slovenski. Škoda de te večkrat v Ljubljano ni, de bi se tega sam prepričal. Pervi dan, če bi le nektere stopinje po deželi storil, bi se že prepričal, de krajnsko ljudstvo ni nemško, in de je grozovitna napčnost, če se ena kopíca mestnikov za celo krajnsko ljudstvo šopíri. Med sto Mickami (ktere si ti tiček! v kolodvoru koj zapazil) ti bo komej ena odgovoriti môgla, če jo boš po nemško ogovoril; in kar od Mick veljá, veljá tudi od Andreja, Jakoba in Jerneja. Ja, lej, Jurče! kar ni, ni. Ljudstvo je pa presvitlimu Cesarju za tó tudi zlo hvaležno, de je njegov jezik veljavnost dobil, de bo po vstavnih postavah v kancelijah v svojim jeziku pisma dobivalo, ktere bo samo lahko zastopilo, brez de bi moglo kakimu druzimu zató dobre besede dajati ali pa zató še clo plačevati.

To, dragi bratec! sim Ti namenil pisati, de resnico zvéš, kér vém, de resnico ljubiš. Sicer Ti pa še oznanim, de Tvoje pisma zastran desetíne in tlake ravno danes v Novícah dokončam, in de sim Ti pràv hvaležen za Tvoje takó razumljivo in natanjčno razlaganje cesar-

skiga patenta. Zdrav ostani, in kmalo spet pridi v Ljubljano. Pri Lozarji boš dobil vsaki večer lepih rakov celo skledo. Tvoj bratranc na Krajnskim.

Novi cesarski patent
za gruntne in hišne davke za prihodnje léto 1850.

Čeravno nove davke vpeljati ali obstoječe povikšati, gré po postavah naše sedanje nove vlade (vstave) le Cesarju z deržavnim zboram vred, je vunder v sili potrebe, v kteri se zdej deržavna denarnica znajde, in kér deržavniga zbora ta mesec še ne bo, minister denarstva sam Cesarju predlog storil, de je treba za pomnoženje deržavnih dohodkov za prihodnje léto, ki se o vsih Svetih prihodnjiga mesca začnè, skerbeti in v ta namen gruntne in hišne davke za léto 1850 povikšati. Cesar so 10. dan t. m. poterdili ta predlog in davkini patent za čas 1850. léta. Iz tega patenta oznanímo ob kratkim važniši rečí.

Cesar v tem razglasu nar poprej spomnijo velicih težav in stisk, v kterim se je — kakor je vsacimu znano — zavoljo vojská in puntov v létu 1848 in 1849 avstrijansko cesarstvo znajdlo, in de za premaganje vsih teh stisk se je posebno veliko denarja potrebovalo. Zraven tega so tudi mnogotere nove prenaredbe v notranjih deželskih napravah veliko veliko stroškov deržavni denarnici prizadjale. Pri vsim tem vender Cesar niso hotli. de bi se bili ti dve težavni léti cesarski davki (franki) kaj povikšali, kér je Njih posebna skerb bila, Svojim zvestim ljudstvam, dokler so hude vojske terpele, nič novih davkov nakladati. Zdej pa sila terja, kér so deržave stroški veči, de se tudi njeni dohodki povikšajo. Cesar se s polnim zaupanjem na Svoje zveste ljudstva obernejo, de bojo, spomnivši se velicih dobrot, ki so jih poslednji čas zadobili, to silno in neogibljivo potrebo povišanja davkov spoznali, in de bojo z veseljem pripomogli k tem, česar deržava potrebuje.

Nar poprej ukažejo Cesar, de naj se v vsih tistih deželah, v kterih se gruntni davki po razméri stanovitniga gruntniga katastra odrajtujejo, gruntni davki za léto 1850 na enako tarifo postavijo, namreč na 16 gold. od sto goldinarjev čistiga dohodka. Na Avstrijanskim pod Anižo se je plačevalo dosihmal blizo 17 gold. — na Avstrijanskim zgor Aniže blizo 20 gold. in pol, — na Štajarskim, Koroškim, Krajnskim, Goriškím in Teržaškim, čez 17 gold. in pol, (po tem takim so v teh deželah sploh gruntni davki za léto 1850 ponižaní), na Salcburškim pa se je plačevalo 8 gold. in 40 krajc. V vsih téh deželah imajo gruntni posestniki za prihodnje léto 16 od 100 gold. čistiga dohodka plačevati, razun Salcburškiga, kjer imajo za prihodnje léto posestniki 12 od sto odrajtati, zató ker bi stopnja od 8 gold., ki so jih dosihmal plačevali, nanaglama na 16 gold., za pervikrat prehuda bila. — Kjer pa še kataster ni napravljeni, ima, kakor dosihmal, tarifa gruntnih davkov tudi za léto 1850 veljati. — Tudi davki od hišniga čimža se imajo v tistih krajih, kjer so hišni gospodarji dosihmal 18 gold. od 100 gold. plačevali, za prihodnje léto od 18 gold. na 16 gold. ponižati. Tudi za mesto Terst, ktero namest hišniga davka vsakoletne plačila po čez odrajtuje, veljá v enaki razmeri to ponižanje. Sicer se imajo pa davki od hišniga čimža o vsih Svetih 1849 v vsih deželah, v kterih so hišni klasni davki vpeljani, na vse pohištva razpisati, ki so v takih krajih, v kterih ali vse pohištva ali pa saj polovica teh pohištev posestnikam kaj čimža donesó, ali ktere se zunej teh krajev v najem dajejo. — Za take pohištva pa, ktere po teh novih postavah iz dozdajnih klasnih hišnih davkov pervikrat v versto čimžnih hišnih davkov stopijo, se ima 30 od sto gold. za letne hišne popravke odpustiti, in hišni davk naj bo za leto 1850 le 12 gold. od sto. — Pri gruntnim in hišnim davku je pa za léto 1850 še tretji del redovniga davka, kakor izverstna doklada za to léto, povèrh odrajtati. — Tistim gruntnim ali hišnim gospodarjem, ki imajo dolgove na svojim posestvu, je v polahkanje njih odrajtvíla pripušeno, dvajseti del tistíga zneska, kteriga imajo za davk za léto 1850 odrajtati, od svojiga dolgá, kteriga imajo posodniku plačati, odšteti, in posodnik mora čez to šumo, kakor de bi jo bil v gotovim prejel bil, plačilni list (kvitingo) podpisati. — Dosihmal niso ljudje, ki imajo svoje dohodke v gotovih denarjih (ali v zlatu, srebru, bankovcih, obligacíjah i. t. d.) od tega premoženja nobenih davkov plačevali; prihodnjič bojo pa tudi ti mogli davke od svojih dohodkov odrajtovati, kar je pravično; zakaj bi nek vsi drugi od svojiga posestva, rokodelstva, kupčijstva ali od drugih dohodkov davke plačevali, bogatin pa ne, ki le čimže od obligacíj potegne ali kupone iz njih reže? Kako se bojo pa ti dohodkini davki odrajtovali, bojo posebne postave določile. — Takó veléva cesarski patent.

Kaj Dunajski časopis „Presse“
v 241. listu čez komisíje piše, kterim je vstanovljenje novih cesarskih gospósk na Koróškim in Krajnskim izročeno.

„Tukajšnja vstanovivna komisíja novih cesarskih sodništev za Koróško in Krajnsko deželo“ — piše „Presse“ — „sklene svoj razpís, de naj tisti, ki želé cesarsko službo zadobiti, povedó, ktere jezike de znajo (die Bewerber haben ihre Sprachkenntnisse anzuführen). Brez de bi ravno v ti negotovi in splošni govoríci hudobno voljo iskali, moramo vender odkritoserčno reči, de bi bilo v takó imenitni zadévi veči natanjčnost in razločnost v prid pravične rečí silno potrebna. Toliko je gotovo, de je tukajšne Slovence zlo razžalilo, de se v tem razpisu razločno ne terja znanost slovenskiga jezika, — in po vsi pravíci jih mora to razžaliti. Kér je Krajnska dežela čez in čez slovenska, Koróška pa za tretji del slovenska, tedaj je mende gotovo, de je vradnikam teh krajev natanjčna in popolnama znanost slovenskiga jezika potrebna, če enakopravnost nima samó prazna beseda na papirju ostati, ampak če se ima v življenje vpeljati! Beseda „anführen“, ktera se vleči da, kakor kdo hoče, ne more nikogar potolažiti. Že pod staro vlado se je dokazik (Ausweiss) popolnama znanosti deželnih jezikov terjal, in zdej, ko je ta pravíca ljudstva takó globoko v življenje vsakiga naroda ségla, se pa komisíja zadovoli s praznim „anführen“ ki nič ne dokaže!!“

Takó govorí „Presse.“ Tudi „Novíce“ so že v listu 38. opominovale, de to ni prava pot, ljudstvam pravíco skazati, ktero zamorejo po vstavi terjati. Močno je tedaj tudi Krajnce v serce zabolélo, ko so enaki razpisek tudi krajnske politiške vstanovivne komisíje brali, v kterim se bêre, de naj tisti, ki želé na Krajnskim službo zadobiti, sebi lastne jezikovednosti razložé (die ihnen eigenen Sprachenkenntnisse darzulegen“).

„Ihre Sprachkenntnisse anführen“ — ali pa „darlegen“, — — kaj če to reči? Zakaj se kratko pa razločno ne reče: de se slovenskiga jezika popolnama znanost natanjko spričati mora? Čmu v razpisih sedajniga časa take govoríce, ki so že pod Meterniham zapovedane bile, po kterih so pa vunder Slovenci dostikrat clo kresijske poglavarje dobivali, ki, čeravno so imeli z ljudstvam vsaki dan opraviti, vunder ž njim niso govoriti znali. Mi sicer od poštenosti in vestí komisíj pričakujemo, de bojo pri prisojevanju posamesnih prošnikov dokaz natanjčne znanosti slovenskiga jezika od njih terjali, — ali veliko boljši bi bilo, ko bi bile komisíje to v razglasu očitno

rêkle, — zakaj s tem bi se bile ogníle vsim krivim mislim po deželi, in prošniki bi bili spoznali, de je za cesarskiga vradnika na Slovenskim zdej resníca, slovenski jezik popolnama znati. Takó mislijo Cesar, takó mislijo ministri, takó terja vstava. Bomo vidili, kakšne možé bojo komisíje nasvetovale. „Videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat!“

Novičar iz mnogih krajev.

Na Ogerskim je bilo 6. dan tega mesca več kervavih sodb zoper tiste, ki so se ondašnjiga punta deležne storili; v Peštu so vstrelili ta dan grofa Ludevika Batthyanita, ki je bil ministerski predsednik Košutoviga vladarstva, — v Aradu pa so jih obesli ali vstrelili ravno ta dan 13, ki so bili veči del v puntarski armadi generali. Njih premoženje zapade deržavni kasi. Pravijo, de premoženje grofa Batthyanita (ravno tistiga, ki je bil nekaj časa na Ljubljanskim gradu zapèrt), znese 7 milijonov gold. Osramovavni smerti na vislicah (gavgah), h kteri je bil obsojen, se odtegniti, si je hotel grof vrat z nožem odrezati, ki ga mu je njegova žena v perilu poslala; kér si pa s tem ni mogel življenja vzeti, se je vunder takó ranil, de namest ga vbesti, so ga na večer vstrelili. — „Lloyd“ da v svojim poslednjim listu strašan popís nesrečne ogerske dežele, ki je takó razdjana, de si dolgo ne bo môgla pomagati. Po natanjčnih popisih je naša in rusovska armada 80,000 ogerskih vojakov vjela, in jim 500,000 puš in 700 topov (kanonov) vzéla. Košut ni prestopil k turški véri, čeravno so ga Turki k temu silili, in je še zmirej v Vidinu. Nič se še prav ne vé, kakó se bojo razpertíje poravnale, ki so med Turškim cesarjem in našim in rusovskim zavoljo ogerskih begúnov vstale. — Punt Boznjakov zoper njih Vezirja je dokončan; Vezír jim je odpustil nezmerne davke in jim dovolil kar so terjali. — Radecki gré te dni na Laško nazaj; bo pa namest v Milani, v Veroni čez zimo ostal. — Zbranje velike armade, ki je imelo na Českim biti, je spet odpovedano. Nadvojvoda Albrecht gré za zapovednika avstrijanske armade v nemško terdnjavo Majnc. — 9. dan tega mesca je bilo zedinjenje naše in prajsovske vlade zastran začasne nemške centralne oblasti v gradu prajsovskiga kralja Sanssouci podpisano. Avstrijanska in Prajsovska vlada imata vsaka svojiga pooblastenca pri ti vikši oblasti, ktera bo v Frankobrodu svoj sedež imela in za zdej do majnika 1850 terpéla. Pravijo, de bo pooblastenec za Avstrijo nadvojvoda Janez, za Prajsovsko pa prajsovski kraljevič; zraven nju bo Parski princ Luitpold tretji namestnik drugih nemških deželá, če se una dva ne bosta môgla zedeniti v kakšni reči. — Samo mesca maliga travna je 36000 ljudí iz Evrope v barkostajo Noviga-Yorka prišlo, ki so se v severno Ameriko preselili. — Od bana Jelačiča se slíšijo vesele rečí. Takó se bêre, de je uni dan Rusinskim poslancam na Dunaji odgovoril takole: „Prenaredba avstrijanskiga cesarstva se mora zgoditi in scer po postavi enakopravnosti, de ne bo noben narod drujiga tlačil. Vsacimu svoje — je moja prisega, za ktero sim tudi pripravljen, kri preliti. Le vresničena enakopravnost zamore Avstrijo močno in srečno storiti.“ V pomenkih zastran Nemčije je krepko zoper nemško zavezo, v kteri bi Avstrija samostalnost zgubila, govoril. — Te dni bo v deržavnim zboru v Parizu prišla Papeževa reč na mizo, in vsih očí so zdej spet na Francozko obernjene, kjer se je zavolj Rimske rečí noviga vihárja bati. — V Kutni Gori na Českim si je unidan nek Jud grunt kupil; soseska se je zoperstavila in na neki patent Marije Terezije se zanašaje pošlje poslance clo do Cesarja. Cesar odgovorí: „Naš čas ni čas Maríje Terezije; moji podložni imajo vsi enake dolžnosti, tedaj naj imajo tudi vsi enake pravíce. — Po telegrafu, to je, tistim bakrenim dratu, ki je poleg železnice ín tudi po druzih cestah pelján, bo zamogel prihobnjič vsak oznanila sem ter tje pošiljati ali iz dalnjih krajev v nekterih minutah ali urah dobivati. Tarifa je za 25 besed postavljena; iz Ljubljane v Prago 10 gold., v Olomuc 9 gold., v Berno 8 gold., na Dunaj 7 gold., v Gradec 6 gold., v Terst 5 gold. — Na vsako vižo se morajo po minist. ukazu nove ces. gospóske ob novim letu začeti. — Tudi novi žandarmi, pešci in konjiki, za varstvo dežele, kakor so pod Francozam bili. se bojo ob novim létu začeli. — Pot železne ceste iz Ljubljane v Terst je že od Cesarja poterjena. Čez Kras bo šla; namreč: iz Ljubljane čez Vič, Gorice, poleg hriba čez Goričiče, Pako, Breg do Barovnice, potem čez Laze, Dole, Verd, spodnji Logatec, Ivanje Selo, Rakik, Slivico do verha v gojzdu sv. Kocjana, pri Postojni, verh Postojne čez staro Vas, Rakitnik, Matenjo Vas, Žeje, Selce, Kal, Košano, Vrem, v Primorju proti Divci in Sesani, od tod poleg Krasa, čez Repne, Prosek v Nabrežino in gôri pod sv. Križem poleg morja čez Barkolo v Terst. Ta pot je krajši in bolji kup, kot tista, ki pelje čez Loko, Idrijo in Gorico v Terst; je le 18 milj dolga, una pa 24 milj, ima le 212 krivín, una pa 361; le 5 preróvov (tunelov), una pa 29; veljá le čez 16 miljonov, una pa čez 25 miljonov; ta zna biti v 3 letih, una pa še le o 6 letih dodelana. — Tudi na Dunaji so se spet začele šole za kirurge. Le Ljubljana je to šolo zgubila, čeravno je več učencov imela, kot šola v Salcburgu in Inspruku. Tedaj vse slovenske in južnoslovanske dežele skupej zdej nimajo ne ene zdravilske šole; v Gradcu, na Dunaji, v Inšbruku in Salcburgu so na kupu. Je mar to enakopravnost, de morajo Slovenci, ki se v ta stan podajo, dalječ po svetu šole iskati? — Minister uka je poterdil Drja. J. Bleiweisa za vodja, gosp. Drja. Strupita pa za učenika živinozdravilske šole v Ljubljani. — Grajšaki Ljubljanske kresíje so za svojiga namestnika pri deželni komisii za odvezo zemljiš gosp. Dragutína Wurzbacha, dohtarja pravíce in posestnika izvolili.

☞ Današnji dokladi

je pridjana tarifa in čas vožnje po železnici med Ljubljano in Gradcam. Popotnim Slovencam vstreči, je gosp. Blaznik to tarifo iz nemškiga prestaviti dal in jo danes deležnikam Novíc brez plačila poda. Skerbeli smo to tarifo takó sostaviti, de se v nji vsak lahko znajde, in popisali smo v pristavku nektere nar poglavitniši rečí, ktere so vsacimu vediti potrebne, ki se hoče po železnici peljati, ali pa blagá poslati. De pa ta tarifa le do Gradca seže, je zató, kér smémo pričakovati, de bo vodstvo železnice celo nemško tarifo za slovenske dežele v slovenski jezik prestaviti dalo, kakor jo bo, kader bo železnica v Terst prišla, gotovo tudi v Laškim jeziku na znanje dalo.

Vredništvo.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 13. kozoperska. gold.	kr.	V Krajnji 8. kozoperska. gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	20	2	20
1 » » banaške	2	25	2	26
1 » Turšice	—	—	1	40
1 » Soršice	—	—	1	57
1 » Rèži	1	27	1	27
1 » Ječmena	—	—	—	—
1 » Prosa	1	7	1	10
1 » Ajde	—	—	1	20
1 » Ovsa	—	54	—	51

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*